

De facto verschijnt
als bijlage bij het
"Tijdschrift voor Welzijnswerk"

de facto

ledenblad van het Vlaams Welzijnsverbond

Jaarverslag 2002

Werken aan Welzijn

de facto

april-mei 2003 • vijfde jaargang • nummer

26

EDITORIAAL

EEN NIEUW PARTNERSCHAP

IN WELZIJN

Voor organisaties uit het welzijnslandschap vervult de Vlaamse overheid en het Vlaams parlement een steeds belangrijker rol. De vermaatschappelijking van de welzijnssectoren – trouwens in volle groei – leidde ertoe dat voorzieningen voor programmering, erkenning en subsidiëring in hoge mate afhankelijk werden van de staat. Minister Vogels spreekt van "haar onderaannemers"...

De rol van de overheid komt uitdrukkelijk in beeld in het voorliggende ontwerpdecreet zorgregio's dat een generiek model invoert van regio's als basis voor programmering en samenwerking. Het Vlaams parlement wil hiermee orde scheppen in de zogenaamde chaos van samenwerking die op het terrein zou ontstaan zijn. De overheid voert reeds langer niet enkel een voorwaardenscheppend beleid, maar wordt zelf de regisseur van welzijn. Bij de ontwikkeling van de plannen integrale jeugdhulpverlening (een belangrijke beleidsdoelstelling waarbij zes sectoren betrokken zijn) wordt de regie een taak van de overheid en op een regionale leest geschoeid. De regisseur zou binnen zijn regio de middelen en de subsidiestromen beheren in nauw overleg met de sector. Voor deze benadering bestaat vandaag geen draagvlak. Met de zogenaamde weerstand zal de overheid 'strategisch omgaan' en de plannen (licht aangepast) toch doorzetten.

'Het primaat van de politiek' heet dit vandaag. 'Het overheidsbeleid moet worden bepaald door de politiek verantwoordelijken en niet door actoren met een minder rechtstreekse democratische legitimering'. Ditzelfde uitgangspunt vormt de basis voor een bestuurlijke hervorming van de Vlaamse administratie (Beter Bestuurlijk Beleid). Vlaamse openbare instellingen als Kind en Gezin en het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap worden agentschappen met een raadgevend comité in plaats van een raad van bestuur. Medebeheer wordt herleid tot advies. Het middenveld wordt getreiterd. Ondanks het feit dat politici de mond vol hebben over het belang van het middenveld dreigt dat wat werd opgebouwd tussen het beleid en de sectoren, verloren te gaan in het nieuwe advieslandschap. Want van overleg kan geen sprake zijn. Ad hoc wel nuttig, maar structureel voor welzijn niet verankerd in de BBB-plannen!

Via deze hervorming verandert de overheid zijn positie tegenover de sector. Daardoor wijzigt onvermijdelijk ook de positie van de gebruiker, de medewerker en de voorziening. Over onze nieuwe positie denken we samen verder na in 2003. Voor ons staat nu reeds vast dat we geen onderaannemers willen zijn van de overheid maar partners in de uitbouw van een kwaliteitsvolle zorg die recht doet aan de gebruikers.

Firmin AERTS
Algemeen voorzitter

Frank CUYT
Algemeen directeur

OPDRACHTSVERKLARING VAN HET VLAAMS WELZIJNSVERBOND

Het Vlaams Welzijnsverbond richt zich naar het brede veld van de welzijnssector.

Wij putten onze inspiratie uit de Christelijke mens- en maatschappijvisie en evangelische waarden. Kinderen, jongeren, gezinnen, personen met een handicap en hun omgeving erkennen we in hun recht op ondersteuning. Het streven naar gelijkwaardigheid integreren wij in ons beleid. Binnen het Vlaams Welzijnsverbond is er ruimte voor allen. Vanuit een open dialoog en met respect voor verschillende overtuigingen willen wij deze waardeoriëntaties concretiseren.

Als koepel- en werkgeversorganisatie verdedigen wij de gemeenschappelijke belangen van de aangesloten leden en ondersteunen ontwikkelingen in de brede welzijnssector. In overleg- en samenwerkingsfora denken wij na over verantwoorde keuzes in het dagelijkse werk in de welzijnssector. Samen met onze leden bepalen wij standpunten en stappen hiermee naar de cliënten, de medewerkers, de overheid en de maatschappij. Daarom vinden we het essentieel te beschikken over deskundige medewerkers. Wij werken zowel op lokaal, provinciaal, Vlaams, nationaal als Europees niveau. Wij werken samen met anderen die eveneens de waardigheid van elke persoon erkennen en respecteren.

Op deze manier willen wij de kwaliteit van het leven verbeteren en bijdragen tot een meer humane samenleving.

Dit jaarverslag verschijnt voor het eerst ook op onze website:
www.vlaamswelzijnsverbond.be.

UIT DE RADEN VAN BESTUUR

Naast de typische beheersaspecten, stond de Raad van Bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond in 2002 vooral stil bij volgende inhoudelijke thema's:

1. Het dossier Nationale Loterij naar aanleiding van de overheveling van de winstverdeling naar de Vlaamse Gemeenschap vanaf 2002, kreeg heel wat aandacht. Uit onderzoek blijkt dat de toelage van de Nationale Loterij voor vele voorzieningen (vooral uit de sector gehandicaptenzorg) onontbeerlijk is om het jaar niet met verlies af te sluiten. Een stevig dossier werd opgesteld, acties gepland ("Weer een reden om lotto te spelen") en contacten met de pers en de diverse betrokken ministeries voorbereid.

2. Er werd een verbondsstandpunt geformuleerd in verband met de gebruikersrechten in welzijnsvoorzieningen. Hierop komen we verder in dit jaarverslag nog terug.

3. Het zogenaamd 'Beter Bestuurlijk Beleid' en zijn consequenties naar onder meer de herstructurering van het Vlaams adviesstelsel, werd opgevolgd.

4. Ook de ontwikkelingen van de Integrale Jeugdhulp waren voorwerp van bespreking in meerdere vergaderingen van de Raad van Bestuur. Ook hieraan is een apart deel van dit jaarverslag gewijd.

5. Een standpunt werd ingenomen naar aanleiding van het geharmoniseerd kwaliteitsdecreet voor de welzijns- én gezondheidszorg.

6. Ook dit jaar werd stilgestaan bij de taken en het functioneren van de raden van bestuur van de voorzieningen. Een nota hierover werd onder de titel: "Bestuurders zijn acrobaten" verspreid bij alle voorzitters van de aangesloten voorzieningen. Deze nota werd ontwikkeld door een ad hoc werkgroep en wil uitnodigen 'blijvend werk te maken' van de werking van de raden van bestuur.

7. Het ontwerp van decreet over de zorgregio's werd uitgebreid besproken. Het Verbond is niet tegen enige ordening in het aanbod van diensten en instellingen, maar wenst niet in een keurslijf gedrongen te worden van een verplichte samenwerking. We betwisten een regeling

waarbij de Vlaamse regering een vrijwel onbeperkte bevoegdheid krijgt om op te treden inzake samenwerking, spreiding en programmatie van voorzieningen.

Middenveldorganisaties hebben hier zeker een rol te spelen.

8. De dossiers 'arbeidstijd' en 'tijds-krediet' werden niet alleen besproken in de commissie arbeidsverhoudingen en de paritaire comités (zie verder), maar zorgden ook in de Raad van Bestuur voor discussie.

9. De opdrachtsverklaring van het Verbond werd aangepast. De nieuwe versie vindt u op een vorige bladzijde.

10. Het Vlaams Welzijnsverbond sloot zich aan bij het genuanceerde standpunt van het VVI over euthanasie. Bedoeling is later ook de problematiek van euthanasie bij wilsonbekwamen te bespreken.

Tenslotte werden in de Raad van Bestuur ook de verschillende persontmoetingen voorbereid:

op 7 februari over een gedifferentieerd aanbod voor de opvang en begeleiding van minderjarige delictplegers in de bijzondere jeugdbijstand;

op 30 mei over de alarmerende financiële toestand van de voorzieningen uit de sectoren gehandicaptenzorg en bijzondere jeugdbijstand;

op 18 juni over het dossier Nationale Loterij (samen met het VSO);

op 9 oktober naar aanleiding van de actie 'Vijf voor twaalf', waarbij de resultaten van de financiële analyses van de jeugdzorg en de gehandicaptenzorg voorgesteld werden, en

op 24 oktober rond de 'Zwarte sneeuw'-actiedag van de kinderopvang. Daarnaast waren er nog diverse ad hoc perscontacten.

We maken ons sterk dat het Vlaams Welzijnsverbond ook in het voorbije jaar op een positieve manier 'gewogen heeft' op het Vlaams beleid in onze sectoren.

Meer dan je denkt...

De dienstverlening van het Vlaams Welzijnsverbond wordt voor de leden wellicht nog het meest concreet via de 'informatieven', die wekelijks vanuit het secretariaat vertrekken. Dat gebeurt steeds minder per gewone post en meer en meer via e-mail. Een lijst van de 177 in 2002 verschenen informatieven vindt u op de website. Om de teksten zelf te kunnen raadplegen, moet u wel lid zijn. Maar ook als u geen lid bent, nodigen we u uit te gaan grasduinen op de website: www.vlaamswelzijnsverbond.be. Onze webstek is voortdurend in ontwikkeling. Het loont dan ook de moeite om geregeld een kijkje te nemen. U vindt er ongetwijfeld meer dan je denkt...

SECTOR BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

Heel wat commotie in de media rond delinquente jongeren, alsof het alleen daarover gaat in de bijzondere jeugdbijstand... Onder meer hierdoor komen de private voorzieningen steeds meer onder druk te staan. Ze moeten steeds nieuwe antwoorden bieden op bijkomende vragen, zonder dat de middelen volgen... En dan hebben we het nog niet over de ontwikkelingen in de Integrale Jeugdhulpverlening. (Daarover meer op een andere plaats in dit jaarverslag.) Al bij al is er ook positief nieuws: 2002 lijkt wel het jaar van de samenwerking in de bijzondere jeugdbijstand.

De Everberg-story

Begin 2002 staan de gemeenschapsinstellingen in volle belangstelling. Aanleiding was, na een veroordeling door Europa, de verplichte afschaffing van art. 53 van de wet van 8 april 1965. In mensentaal: jeugdrechters mogen jongeren niet meer voor een beperkte periode plaatsen in gevangnissen voor volwassenen. Dit was een probleem dat zich al jaren aankondigde, maar het overleg tussen de gemeenschappen en de federale overheid bracht geen oplossing. Ter elfder ure creëerde men in Vlaanderen een buffercapaciteit in de gemeenschapsinstelling van Mol. Men reserveerde een aantal plaatsen voor jongeren die omwille van welomschreven delicten onmiddellijk door de jeugdrechter geplaatst moesten worden. Door een aantal gebeurtenissen, maar ook door het plaatsingsgedrag van de jeugdrechters, bleek dit al snel onvoldoende te zijn. De problematiek kwam uitge-

breid aan bod in de media. De premier trok het dossier naar zich toe, de veiligheid van het land leek in gevaar. Het kernkabinet moest hierover beslissen in april. Het ontstaan van 'De Grubbe', een gesloten instelling, te Everberg was een feit.

Ondertussen kwam het nieuwe **jeugd-sanctierecht** niet van de grond. Het ontwerp Verwilghen, in feite het ontwerp van Christian Maes, werd gekelderd langs Franstalige zijde. Er kwamen uiteindelijk een aantal amendementen op de reeds hoger vermelde wet van 1965. Jongeren kunnen vanaf 16 jaar sneller doorverwezen worden naar de correctionele rechtbank, en men wil wat sleutelen aan de mogelijkheden van herstelrecht. Het Vlaams parlement keurt in juni 2002 de zgn. 'wet Everberg' slechts tijdelijk (tot augustus 2004) goed. In tussentijd moet er een degelijk jeugdsanctierecht uitgewerkt en gerealiseerd worden, zoniet vervalt de overeenkomst rond Everberg.

Voorzieningen onder druk

Heel dit gebeuren brengt 'de bijzondere jeugdbijstand' in de mediabelangstelling, al gaat het hier maar om een zeer klein gedeelte van de populatie, nl. de 15% van de jongeren die binnen de BJB begeleid worden omwille van een als misdrijf omschreven feit. (85% wordt begeleid omwille van een problematische opvoedingssituatie.) Er komt een grotere **druk op de private voorzieningen** om jongeren vanuit de gemeenschapsinstellingen op te nemen, terwijl de sector al onder zeer zware druk staat en de middelen die de voorzieningen daarvoor krijgen ontoereikend zijn. Het Vlaams Welzijnsverbond geeft hierover een *persconferentie* op 7 februari 2002 en publiceert een aantal artikels. (o.m. TvW nr. 242, maart 2002)

Om deze en andere problemen op te lossen ijvert de minister meer en meer voor een **doelgroepenbeleid** in de sector. De minister wil plaats maken in de gemeenschapsinstellingen door jongeren sneller te laten doorstromen naar private voorzieningen. Men creëert begin 2002 projecten 'Gestructureerde Kortdurende Residentiële Begeleiding', of kortweg **GKRB**, voor 60 plaatsen. De minister voorzag hiervoor 2 miljoen euro. We formuleerden hierover een *voorstel* en legden dit voor aan de minister. Daarnaast wordt de capaciteit voor niet-begeleide minderjarigen (25 nieuwe plaatsen) en voor drugverslaafde jongeren (5 plaatsen) uitgebreid.

In het najaar van 2002 verschijnt het beleidsplan bijzondere jeugdzorg Antwerpen. De minister voorziet 4,5 miljoen euro voor **nieuwe initiatieven**, waarvan 3 miljoen voor de provincie Antwerpen en 1,5 miljoen voor de rest van Vlaanderen. Deze initiatieven moe-

ten zich duidelijk richten naar de restgroepen in de bijzondere jeugdbijstand. Tegelijkertijd wordt een nieuwe half-open gemeenschapsinstelling in Antwerpen gepland, startende met een capaciteit van 20. Bij de totstandkoming van dit beleidsplan werden de koepels niet betrokken. We merken opnieuw dat er wel financiële incentives gegeven worden voor het oplossen van bepaalde problemen (beleidsdoelstellingen), terwijl voorzieningen op het tandvlees zitten voor de opdrachten die ze reeds vervullen. We schreven hierover een *brief aan de minister*.

En de middelen?

Uit het bovenstaande blijkt, tot grote frustratie in de sector, dat de minister wel geïnvesteerd heeft in een doelgroepenbeleid, maar aan de grote verzuuchting van de sector, namelijk een **verhoging van de werkingsmiddelen** – zie elders in dit jaarverslag – werd niet tegemoet gekomen. Het Verbond organiseerde hierover *persconferenties* op *7 februari*, *30 mei* en *9 oktober*. De toetreding van de bijzondere jeugdbijstand tot het VIPA heeft in 2002 tot geen enkel afgerond dossier kunnen leiden omwille van vertragingen in het uitwerken van de procedures, en dit ondanks de constructieve medewerking van de koepels bij het opstellen van de *zorgstrategische criteria* in de eerste helft van 2002.

Het jaar van de samenwerking

In 2002 is er verder gewerkt aan een **toenadering en samenwerking met de andere koepelorganisaties** die werkzaam zijn in de bijzondere jeugdbijstand, met name met de vzw Jongerenbegeleiding en het PPJ (Pluralistisch Platform

Jeugdzorg). Kabinetsontmoetingen werden gezamenlijk voorbereid. Dit leidde tot een gemeenschappelijk gedragen tekst die we in december aan het kabinet overhandigden.

Verder werd met deze partners een protocol afgesloten rond '**het jaar van de bijzondere jeugdzorg**'. Bedoeling is de sector op een positieve manier in het daglicht te brengen. De laatste tijd kwam de bijzondere jeugdzorg immers vaak in de media via het maatschappelijk veiligheidsdebat (jeugddelinquentie en het dossier Everberg). De sector is echter veel meer dan alleen deze specifieke doelgroep! Met dit project trachten we de publieke opinie en de beleidsverantwoordelijken op een positieve wijze te beïnvloeden over de waarde en de maatschappelijke betekenis van de globale werking van de bijzondere jeugdbijstand. Dit vatten we samen in onze 'Sinterklaasbrief'. Helaas werd de opstart vertraagd omwille van financiële redenen. De ondersteuningsstructuur bijzondere jeugdbijstand zal dit thema verder opvolgen.

Het project O - WAK (werken aan kwaliteit) dat eind 2001 opgestart werd in samenwerking met de andere koepels, kwam in 2002 stilaan op kruissnelheid. Een bestaand zelfevaluatie-instrument wordt aangepast op maat van de bijzondere jeugdbijstand. Meer hierover vindt u verder in dit jaarverslag.

In de sector werd een toename van agressie ervaren. We schreven hierover met de verschillende koepels in augustus een brief naar de minister. Na een onderhoud met de minister spraken de koepels af een gezamenlijke incidentregistratie binnen de sector te organiseren.

In september 2002 werd een **protocol** ondertekend tussen de vzw Jongerenbegeleiding en het Vlaams Welzijnsverbond om op regelmatige basis een afvaardiging van de vzw Jongerenbegeleiding te informeren over de stand van zaken en de evoluties betreffende de collectieve sociale onderhandelingen. Dit protocol wordt in 2003 geëvalueerd.

De in 2001 gestarte **ondersteuningsstructuur bijzondere jeugdbijstand** werkte in 2002 rond twee door het kabinet vastgelegde thema's, met name de herstelgerichte afhandeling en de kinderrechten. Dit werd in mei 2002 voor een jaar verlengd. Eind 2002 besliste het kabinet dat de middelen voor deze structuur uitgebreid worden en dat ook andere thema's kunnen voorgesteld worden (waaronder de beeldvorming van de bijzondere jeugdbijstand). Dit project wordt jaarlijks verlengd tot 2006.

Naar aanleiding van vragen van de koepels werd in opdracht van de minister een werkgroep opgericht rond procedures in verband met **projecten en experimenten**. Deze werkgroep was samengesteld uit vertegenwoordigers van de administratie en vertegenwoordigers van initiatiefnemers uit de sector en analyseerde alle mogelijke knelpunten en vragen inzake projecten

en experimenten die gesubsidieerd worden via overeenkomsten. Tevens formuleerde men verbetervoorstellen naar de minister.

En tenslotte...

Tenslotte vermelden we ook nog het continu doorwerken aan het **kwali- teitshandboek** en het opvolgen en voor sommige regio's intensief mee uitbouwen van **de integrale jeugdhulp- verlening**, maar dit wordt elders in dit jaarverslag besproken.

Van een druk jaar gesproken!

INFO

jan.bosmans@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 24,
eddy.vandenhove@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 23.

SECTOR GEHANDICAPTENZORG

In 2002 ging de sector gehandicaptenzorg concreet aan de slag met de visietekst "Vraaggestuurde ondersteuning voor personen met een handicap - Identiteit van het professionele antwoord". Hij werd besproken in tal van commissies en comités. Vele leden gebruikten hem als basis voor bespreking met de medewerkers en de gebruikers. Speciaal daarvoor werd in 2002 ook een meer toegankelijke versie ontwikkeld.

In de sector is er in 2002 heel wat werk verzet rond zeer diverse dossiers. Graag bieden we u een overzicht op de website ("Evaluatie 2002 en doelstellingen 2003") Hierna sommen we slechts enkele thema's op uit de brede waaier.

Aan de poort: multidisciplinaire teams

In 2000 werden op de begroting middelen voorzien om de toegangspoort van het Vlaams Fonds grondig te herzien. Het Verbond werkte een visie uit over hoe kwaliteitsvolle teams moeten werken en verdedigde deze in de besprekingen op het Vlaams Fonds. Na heel wat discussies werden in juni 2001 kwaliteitscriteria goedgekeurd door de Raad van Bestuur van het Vlaams Fonds. De criteria hebben betrekking op het verslag dat een team moet afleveren. Per verslag zou een team in de toekomst 210 euro ontvangen. Een Besluit van de Vlaamse Regering diende dit voornemen te bevestigen... maar dit liet nog een heel jaar lang op zich wachten. Verschillende besprekingen met het kabinet leverden niets op. Nadat we uiteindelijk met ver-

schillende partners samen de druk opvoerden en dreigden met acties, werd het besluit goedgekeurd. Het nieuwe besluit is een stap voorwaarts, maar is nog lang geen reële kostenvergoeding voor het geleverde werk.

Aandacht voor verschillende werkvormen

Tehuizen voor werkenden in actie

In juni 2002 organiseerden we een rondetafelconferentie, waar tehuizen, bewoners, professionelen van aanleunende werkvormen, verwijzers en beleidsmakers samen debatteerden over de visie van de tehuizen voor werkenden en hun vraag naar een aangepaste personeelsomkadering. Tegelijkertijd slaagden we er voor het tweede jaar op rij in de Raad van Bestuur van het Vlaams Fonds te overtui-

gen van de noodzaak van een licentiaat in deze woonvorm. Er werden andermaal middelen voorzien in de ontwerpbegroting van 2003. Om onze eis kracht bij te zetten hielden we op 12 september een actie voor de deur van minister Vogels. Tot op heden nog steeds zonder het verhoopte resultaat. Ook al erkent het kabinet de legitimiteit van onze eis, binnen de zeer schaarse nieuwe middelen voor 2003 werd deze vraag niet weerhouden door de minister.

Eindelijk correctie voor de licentiaat in de OBC's!

Met het sectoraal akkoord van 1998 was een ongewilde discriminatie ontstaan tussen de licentiaatsnorm voor de MPI's categorie 14 en de observatie- en behandelingscentra. Vier jaar lang trachtten we dit euvel te verhelpen en brachten het tevergeefs ter sprake telkens zich nieuwe middelen aandienend. In 2002 hebben we dit uiteindelijk toch kunnen realiseren en wel met terugwerkende kracht tot 1998! Volgehouden beleidsbeïnvloeding vanuit het verbond, samen met de inzet van onze strijdvaardige OBC's hebben tot dit resultaat geleid.

De revalidatiecentra: volgehouden overleg boekt resultaat

Er is dit jaar intensief overlegd tussen het College van geneesheren-directeurs en de sector. De aanleiding was de studie naar de leefbaarheid en de kwaliteit in de ambulante revalidatiecentra. Wij hebben onze standpunten voorbereid in een discussieforum. De discussies met het College gingen vooral over de afbakening van de doelgroepen en over de versoepelingen in de werkingsmodaliteiten

van de revalidatieovereenkomsten. Tot onze grote verbazing keurde het College van geneesheren-directeurs uiteindelijk nagenoeg al onze voorstellen rond de werkingsmodaliteiten goed. Hiermee zetten we een grote stap vooruit naar een meer flexibele revalidatie op maat van de rechthebbende! Wat betreft de afbakening van de doelgroepen zijn de besprekingen nog niet afgerond en zullen er nog moeilijke discussies volgen.

De sector tewerkstelling en de overheveling in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid

De sector tewerkstelling voor personen met een handicap wordt binnen het Beter Bestuurlijk Beleid overgedragen van 'Welzijn' naar het beleidsdomein 'Economie, Werkgelegenheid en Toerisme'. Om deze sector voldoende garanties mee te geven bepaalden wij onze standpunten en communiceerden deze naar de betrokken overheden en het Vlaams Fonds. Zeer belangrijk hierbij is de *doelgroepbepaling* 'personen met een handicap'. Deze doelgroep moet binnen het nieuwe beleidsdomein minimaal in een zelfde mate beroep kunnen doen op tewerkstellingsbevorderende maatregelen. Wij hebben vastgesteld dat ons standpunt van indicering en doelgroepbewaking interministerieel gedragen wordt. De volgende stap is de formele verankering binnen een protocol.

De sector in volle ontwikkeling Persoonlijk assistentiebudget

Het oorspronkelijke besluit liet niet toe dat een voorziening erkend door het Vlaams Fonds assistenten levert aan budgethouders, tenzij via het oprichten van een nieuwe VZW naast de VZW

van de erkende voorziening. Wij vonden dergelijke juridische constructie niet nodig. Uiteindelijk konden we minister Vogels overtuigen en werd het besluit aangepast. Op een studiedag stelden we aan onze voorzieningen een degelijk informatiepakket voor dat alle juridische en technische informatie bevat over het leveren van assistenten aan budgethouders.

Deregulering

De roep naar deregulering is groot in het werkveld. Terwijl we de vorige jaren het realiseren van deze doelstelling gekoppeld hadden aan de studie zorggradatie, hebben we nu bewust beide zaken losgekoppeld. In het voorjaar bepleitten we op het Vlaams Fonds dat er werk zou gemaakt worden van deregulering. De administratie wilde hieraan constructief meewerken. We deden in de zomer een oproep aan onze leden om voorstellen te doen tot vereenvoudiging van de regelgeving. In oktober brachten we al onze ideeën

binnen in het Vlaams Fonds, wat leidde tot het opstarten van een technische groep die in 2003 resultaten moet voorleggen.

Zorggradatie

Het voorbije jaar werd ook verder werk gemaakt van de studie 'zorggradatie' binnen het Vlaams Fonds. We nemen actief deel aan de technische stuurgroep die hierover is opgericht. Momenteel worden in de oefening twee sporen gevolgd om de middelen beter af te stemmen op de zorggraad. Het eerste spoor is de ontwikkeling van zorgmodules en zorgprogramma's als basis voor een anderssoortige erkenning en financiering. Een tiental van onze leden hebben bergen werk verzet in de expertengroep om samen met de studiecél van het Vlaams Fonds deze zorgprogramma's te ontwikkelen. Het tweede spoor is een simulatie-oefening om de personeelsmiddelen in de tehuizen voor niet-werkenden en de dagcentra af te stemmen op de zorggraad.

We hebben onze leden aangespoord om hieraan constructief mee te werken, ook al betekende het invullen van de duizenden schalen een enorme tijdsinvestering. Uiteraard zijn er nog heel wat discussies te voeren, maar we zullen actief mee aan deze kar trekken.

En nu het persoonsgebonden budget

Eind 2001 werd het decreet op het persoonsgebonden budget in het Vlaams parlement goedgekeurd. Het grote werk om hieraan uitvoering te geven is dit jaar begonnen. Een ad hoc commissie persoonsgebonden budget is opgericht die de concrete uitwerking van het persoonsgebonden budget moet voorbereiden. Ook het sectoraal directiecomité volgt deze materie van nabij op. Ter voorbereiding van de besprekingen maakte de staf een nota op waarin een aantal scenario's worden uitgetekend gaande van een systeem dat heel dicht aansluit bij de huidige situatie tot een volledig liberaal systeem. Een keuze tussen deze scenario's dringt zich weldra op.

Regionale zorgbemiddeling, zorgafstemming en zorgplanning

Dit jaar hebben we onze *visie rond zorgbemiddeling, zorgafstemming en zorg-*

planning voorgesteld op het Vlaams Fonds en bij onze andere partners in het veld. Onze visie werd op een aantal punten aangepast en vervolledigd. De nieuwe visie werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur van het Vlaams Fonds. In het beleidsplan van Minister Vogels voor 2003 lezen we dat zij de visie wil implementeren via een verankering in een besluit! Dit betekent ook dat een behoeftegerichte programma's en planning uitgewerkt kan worden over meerdere jaren.

In 2002 werd het uitbreidingsbeleid gerealiseerd via een taskforce die nominatief vastlegde welke personen met een handicap in aanmerking kwamen voor een plaats in een voorziening. We werkten constructief mee aan deze operatie. Een grondige evaluatie in het najaar leerde ons dat deze manier van werken niet voor herhaling vatbaar was.

INFO

diane.serneels@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 26,
hilde.verstricht@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 27, en
krista.telemans@vulaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 28.

SECTOR GEZINSONDERSTEUNING

Ook 2002 werd een actief en belangrijk jaar voor de sector gezinsondersteuning. Verschillende zaken startten reeds in 2001, maar werden in 2002 in belangrijke mate gefinaliseerd.

Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning

Kind & Gezin ontwikkelde reeds langer een conceptueel kader voor het gediversifieerd aanbod van de CKG's (Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning) binnen de opvoedingsondersteuning. Zo geven ze een kader waarin de verschillende voorzieningen binnen Kind & Gezin hun plaats krijgen (basisfuncties, superfuncties en superplusfuncties). De verschillende werkvormen moeten zich op deze basis verder profileren. Om dit voor de CKG's te concretiseren en inhoudelijk verder uit te diepen, mede in het kader van de intergrale jeughulpverlening, werd door Kind & Gezin een dialooggroep samengesteld met stafmedewerkers en directies uit het werkveld en een aantal medewerkers van Kind & Gezin. Zij werkten aan een **herprofilering van de ckg's**. Bovenstaande conceptueel kader diende hierbij als uitgangspunt. In de dialooggroep werd een omgevingsanalyse gemaakt (trends bij gebruikers, bij het beleid, maatschappelijke trends, ...), rekening houdend met de belangrijkste medespelers, zowel op het terrein van de preventie, als van de hulpverlening. Zo is men gekomen tot een doelgroepenomschrijving, een op-

somming van positieve en negatieve indicaties, een omschrijving van doelstellingen, en het beschrijven van kernfuncties en ad hoc functies.

Aanvullend heeft deze groep een eerste aanzet gegeven tot een **modulering van het aanbod**. Deze oefening wordt in belangrijke mate gebruikt voor de typemodulering van de ckg's. Zo werden er modules omschreven in verband met de functie diagnose, de functies begeleiding en training, de functies opvoedende relatie, verblijf en verzorging (in combinatie met begeleiding) en een nazorgmodule met de functie begeleiding. Een aantal van deze modules werden uitgeschreven naar specifieke doelgroepen. Dit alles is een zeer belangrijke inspiratiebron voor de verdere profilering van de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning, die de laatste jaren trouwens nog enorm geëvolueerd zijn via de uitbouw van een hun residentiële, semi-residentiële en ambulante werking. Deze profileringstekst werd door de Raad van Bestuur van Kind & Gezin in september goedgekeurd. Eén van de eerste resultaten is dat de leeftijd van de kinderen die tot de doelgroep van de ckg's behoren, eindelijk bepaald is tussen de 0 en 12 jaar, iets waar we met het

foto: Norbert Maes, MPI Heilig Hart, Deinze

Vlaams Welzijnsverbond al jaren voor ijveren. (Dit is in een besluit van de Vlaamse regering vastgelegd op 28 februari 2003.)

Rond de **ouderbijdragen** werd een werkgroep opgericht, die haar werking eveneens finaliseerde in het jaar 2002. Ook hier bevestigde de minister begin 2003 de nieuwe ouderbijdragen.

Binnen de **werkgroep automatisatie** van het Vlaams Welzijnsverbond werd erg veel energie gestoken in een project waarbij een softwaresysteem ontwikkeld wordt voor de CKG-sector voor het beheer van gegevens betreffende een geautomatiseerd kinddossier, de aanwezigheidsregistratie voor K&G en de statistische jaarverwerking van de CKG-opdracht. Dit werd uitgebreid naar de leden van het PPJ. Het is de bedoeling de administratie en cliëntregistratie te optimaliseren en te vereenvoudigen, en dit in de context van enerzijds de eigen functionaliteit binnen de CKG-voorziening en anderzijds een doelmatige gegevensuitwisseling aan de administratie van Kind & Gezin. Dit project werd goedgekeurd door Kind & Gezin en wordt in de loop van 2003 gerealiseerd.

Reeds verschillende jaren maken we met het Vlaams Welzijnsverbond een **jaarverslag** met de bij ons aangesloten ckg's. Steeds meer ckg's werken hieraan mee. Dit jaar werd reeds (in beperkte mate) geparticipeerd door een aantal leden van het PPJ. Het jaarverslag bevat cijfers van 20 ckg's. De gegevens van deel I handelen over 82,41 % van de capaciteit van de ckg's over gans Vlaanderen, deel II en deel III over 75,17 % van de capaciteit (tenzij anders aangegeven). Door de gegevens van een aantal jaar naast mekaar te plaatsten, maakten we een **vergelijkend jaarverslag** van 1998 tot 2001. We merken dat de flexibiliteit van de regelgeving bij de ckg's het mogelijk maakt in te spelen op de maatschappelijke tendens om begeleiding op maat van de cliënt te bieden.

Uit de cijfers blijkt dat doorheen de jaren de residentiële begeleidingen afnemen en de ambulante en semi-residentiële begeleidingen binnen de ckg's toenemen. Opvallend is eveneens dat, ondanks de uitbreiding van het contingent met 200 plaatsen in Vlaanderen, de gemiddelde bezetting in 2001 niet is gedaald, integendeel! Dit bevestigt de absolute

noodzaak van de uitbreiding en toont daarenboven aan dat die nog ontoereikend is. Er is nog een gemiddelde bezetting van 90%. De steeds grotere daling van de geïnde ouderbijdragen (in 2001 werden nog maar 52,5% van de te innen bedragen geïnd) en de vaststelling dat ongeveer 50% van de gezinnen als kansarm beschouwd moet worden, bevestigt de noodzaak van de herziening van de ouderbijdragen (zie hoger).

In 26% van de dossiers merken we een link met de bijzondere jeugdbijstand. 14% van de kinderen hebben meer dan 180 aanwezigheidsdagen in een ckg. Allemaal gegevens die erg nuttig zijn voor de verdere uitbouw van de ckg's in het geheel van de integrale jeugdhulpverlening. Maar daarover elders meer.

Centra voor Integrale Gezinszorg

De CIG (Centra voor Integrale Gezinszorg) maken eveneens een gezamenlijk **jaarverslag**. Hier nemen alle CIG aan deel zodat we 100 % van de sector met deze registratie bereiken. Ook dit gebeurt reeds een aantal jaren zodat we hier eveneens een *vergelijkend jaarverslag* konden maken van 1997 tot 2001. Opvallend is de zeer hoge gemiddelde jaarlijkse bezetting van de CIG's (tussen de 92 en 97,6 % !). We merken een lichte tendens naar een afbouw van de residentiële en een toename van de semi-residentiële werking. Dit is alleszins minder uitdrukkelijk dan bij de ckg's : de regelgeving is voor de CIG op dit vlak minder flexibel.

Procentueel neemt de opname van gezinnen met slechts 1 kind toe. De verwijzing gebeurt in 1/4 van de residentiële opnames op eigen initiatief van de ouders, familie of vrienden, 1/6 door een

andere residentiële hulpvorm, 1/6 door een ambulante hulpvorm en 1/6 door het comité voor bijzondere jeugdzorg of de jeugdrechtbank. Deze cijfers zijn vrij stabiel over de jaren heen. Ongeveer 70 % van de residentiële begeleidingen zijn korter dan 3 maanden, 50% van de ambulante begeleidingen duurden in 2000 en 2001 langer dan 9 maanden. Dit alles duidt op erg intensieve begeleidingen op maat van de cliënt.

De 6 CIG hebben in het jaar 2002 erg intensief gewerkt aan hun **kwaliteits-handboek**. Dit moest op het eind van het jaar af zijn. Via studiedagen en interviews hebben ze mekaar daar in samenwerking met het Vlaams Welzijnsverbond erg in gesteund en zijn ze erin geslaagd deze opdracht succesvol te volbrengen. Ook de inhoudelijke uitwisseling door de stafmedewerkers van de centra werd in 2002 verdergezet.

En dan was er ook voor de CIG de **integrale jeugdhulpverlening**. In 2002 zochten we met de CIG naar de positie die we moesten innemen. We waren wel een betrokken sector, maar niet direct een 'aansturende' actor, en dreigden tussen wal en schip terecht te komen. We zochten aanvankelijk ook naar wat we zelf wilden. Gedurende het jaar werd het alsmat duidelijker dat we er als kleinste sector ook wel echt voor wilden gaan, binnen de mogelijkheden waarover we beschikken. Het moduleringsproces zal dan ook voor de CIG opgestart worden. Binnen de pilootregio's Limburg en Antwerpen (waar telkens 1 CIG aanwezig is) zal er meer geparticipeerd worden.

INFO

jan.bosmans@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 24,
eddy.vandenhove@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 23

SECTOR KINDERDAGOPVANG

2002 was eens te meer een bewogen jaar voor de sector kinderdagopvang. De implementatie van vroeger genomen maatregelen zoals de regeling kwaliteitszorg en de financieringswijziging kwamen op kruissnelheid, nieuwe plannen en reglementeringswijzigingen volgden mekaar in snel tempo op. Met de bijkomende werkbelasting die dit voor de voorzieningen meebracht werd geen rekening gehouden. Het verbond heeft in de loop van het jaar meermaals gewaarschuwd tegen het overvragen van een sector, die toch al jaren kreunt onder een gebrekkige ondersteuning, maar temporiseren was er duidelijk niet bij.

Zwarte sneeuw

Voor de erkende dagopvang bleef de enveloppenfinanciering die in 2001 werd ingevoerd de werking domineren. In januari hadden wij reeds een eerste gesprek met het Kabinet over de voorlopige resultaten van de enquête naar het effect van de nieuwe financiering die het verbond in het najaar 2001 had georganiseerd. Het resultaat liet niet op zich wachten. In opdracht van minister Vogels startte Kind & Gezin in maart het sectoraal overleg dat uiteindelijk zou leiden tot een eerste aanpassing van het systeem.

Het sectoraal overleg bood het verbond al zeer vlug een forum om de belangrijkste knelpunten door te praten en een aantal structurele verbeteringen voor te stellen. Daar lieten wij het natuurlijk niet bij! De bekendmaking van het volledige *verbondsdossier* over de enveloppenfinanciering en de bijhorende voorstellen in april zorgde in de volgende maanden voor heel wat interpellaties in parlementaire kringen en de nodige politieke

druk. Het was meteen ook de start van de actie "*zwarte sneeuw*", met als (voorlopig) hoogtepunt de manifestatie van 24 oktober voor het kabinet van minister Vogels. Onder het motto "*kijk mama, zonder centen*" haalde de financieringsproblematiek ook uitgebreid de pers. Dat forceerde de doorbraak: op 13 december 2002 keurde de Vlaamse regering de eerste aanpassingen van het financieringssysteem goed. Er komt een overgangperiode om de ergste effecten van de financieringswijziging op te vangen en het subsidieplafond, dat op termijn ongetwijfeld een verlies aan opvangplaatsen zou meegebracht hebben, is vanaf 2003 opgeheven. Daarmee zijn alvast twee verbondsvragen beantwoord. Maar het grote werk, een structurele oplossing voor het aanslepende financieringstekort begint pas. Om die vraag te staven startte het verbond begin 2003 met een financiële analyse van de sector. Dit langlopend onderzoek in samenwerking met de EHSAL moet op termijn meer informatie bieden over de financiële structuur van de sector en de

belangrijkste tekorten in de financiering. Wordt zeker vervolgd!

Statuut voor onthaalouders

In de gezinsopvang was "het statuut" voor opvanggezinnen hét dossier van het jaar. De vraag naar een betere sociale bescherming om het toenemende tekort aan onthaalouders in te dijken was zeker niet nieuw. Diensten voor opvanggezinnen trekken al geruime tijd aan de alarmbel en het probleem deed de afgelopen jaren al heel wat inkt vloeien. Straatacties, perscampagnes en enkele gerechtelijke uitspraken zwengelden het debat gestaag aan. Begin 2002 lag er een uitgewerkt voorstel voor een "sociaal vangnet" op tafel en hadden zowat alle betrokken organisaties hun standpunt geformuleerd. Ook het *verbond*. De teneur was duidelijk. Ondanks de schijnbare verdeeldheid van de onthaalouders over de wenselijkheid en de inhoud van een statuut pleitten de meeste organisaties voor een volwaardig statuut. Voor het verbond kan een beperkte sociale bescherming enkel in een overgangsfase. Het advies van de Nationale Arbeidsraad (NAR) lag volledig in dezelfde lijn.

Een volwaardig statuut bleek echter niet mogelijk, wegens te duur, en in *juli* raakten de federale en gemeenschapsregeringen het dan toch eens over het voorliggende voorstel voor sociale bescherming. Het grote werk kon beginnen! De uitvoering van het statuut sui generis bleek een zeer complexe opdracht, die nog heel wat overleg en rekenwerk vergde. De juridische basis kwam er pas in de programmawet van december 2002, en daarna moest het systeem nog worden ingepast in de sociale en de arbeidswetge-

ving. Maar het is gelukt! Vanaf 1 april 2003 hebben onthaalouders die bij een erkende dienst zijn aangesloten recht op pensioen, op een vervangingsinkomen bij ziekte, invaliditeit en moederschapsrust, op een opvanguitkering als een kind afwezig is buiten de wil van de onthaalouder, op terugbetaling van medische prestaties en op gezinstoeslagen. De Vlaamse overheid neemt de sociale zekerheidsbijdragen ten laste.

Buitenschoolse opvang in de focus

In haar "Blauwdruk voor een toekomstgerichte uitbouw van het kinderopvanglandschap" van 2000 had minister Vogels al een aantal maatregelen voor de buitenschoolse opvang aangekondigd. Er moesten meer en beter gesubsidieerde plaatsen komen en in het kader van een meersporenbeleid zou er ook werk worden gemaakt van een kwaliteitslabel voor initiatieven van en in scholen. Daarnaast wilde zij het lokaal overleg, dat bij de organisatie van de buitenschoolse opvang in 1997 werd gecreëerd, verder uitbouwen. Het verbond heeft niet gewacht op verdere concretisering van de beleidsintenties om eigen prioriteiten vast te leggen. In ons standpunt "*De buitenschoolse opvang van de toekomst*" zetten wij een aantal bakens uit, die de verdere uitbouw van de subsector in goede banen moet leiden. Kwaliteit van de opvang en een degelijke ondersteuning staan daarbij centraal.

De geplande verruiming van de opdracht van het lokaal overleg naar andere vormen van kinderopvang was eveneens een belangrijk werkpunt voor het verbond. Meerdere aangesloten voorzieningen waren van nabij betrokken bij het proefproject onder leiding

van het CGBS, dat in een 14-tal Vlaamse gemeenten liep. Hun ervaringen lagen mee aan de basis van de "Verbondsvisie op de toekomstige rol en bevoegdheden van het lokaal overleg".

Opwaardering van de zelfstandige sector

Dat de overheid de zelfstandige opvangsector als een volwaardig alternatief naar voor schuift zal duidelijk zijn. Na de werwingscampagne 2001 en de campagne naar bedrijven, die de voordelen van zelfstandige initiatieven in het licht zet, werden er in 2002 heel wat maatregelen genomen om de leefbaarheid en de werking van deze voorzieningen te ondersteunen: het toepassingsgebied en de voorwaarden voor de financiële ondersteuning die in 2001 voor minicrèches werd ingevoerd, zijn merkkelijk versoepeld. Daarnaast kunnen zelfstandige voorzieningen voortaan ook een beroep doen op de ondersteuning voor inclusieve opvang van kinderen met bijzondere zorgbehoeften. De herwaardering van de

zelfstandige sector roept in het verbond heel wat vragen op, onder meer over de dreigende commercialisering van kinderopvang. Wij hebben ons dan ook voorgenomen om de mogelijke effecten van deze evolutie van nabij op te volgen.

En...

En dan hebben wij het nog niet gehad over de herziening van de ouderbijdrage in juli 2002, de regelingen voor opvang van zieke kinderen en voor flexibele opvang, die nog steeds op het verlanglijstje van minister Vogels staan, de uitbreidingsstop 2003, de uitvoering van het VIA-akkoord met alle problemen van dien, het tijdskrediet, de vele nieuwe administratieve verplichtingen voor de voorzieningen... Druk? Jazeker, en het blijft nog wel een tijdje zo!

INFO

jeannine.vandenbroucke@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 21.

AUTONOOM EN INGEBOUWD VRIJWILLIGERSWERK

Gestart vanuit de werkgroep autonoom vrijwilligerswerk, richt de sector vrijwilligerswerk van het Vlaams Welzijnsverbond zich voortaan ook tot het ingebouwd vrijwilligerswerk. Al blijven nog aparte acties (bvb. rond het decreet op het autonoom vrijwilligerswerk) of activiteiten (bvb. de studiedag rond vrijwilligers in ons beleid) mogelijk, toch wordt meer en meer de kaart van de netwerkvorming getrokken. Ook aan het verhaal van "empowerment" van de vrijwilligers zelf én hun cliënten werd in 2002 verder geschreven.

Het decreet op het autonoom vrijwilligerswerk

Ingaand op de plannen van het kabinet om het decreet in de loop van deze legislatuur bij te sturen, heeft het verbond denkwerk verricht over de meest belangrijke punten van bijsturing. Immers ook de huidige procedure van erkenning en subsidiëring geeft nog heel wat haperingen te zien, onder meer rond de invulling van het aanvraag- en verantwoordingsdossier, de feitelijk toegepaste criteria van betoelaging, en de erg langdurige procedure waardoor de vrijwilligersverenigingen zeer laattijdig hun nog steeds karige subsidie ontvangen. Na een grondige voorbereiding werden suggesties voor verbetering overgemaakt. De resultaten van onze tussenkomst laten zich reeds voelen, maar tegelijk bereiken ons geruchten dat een herziening van het decreet niet voor morgen is.

Hernieuwde actie rond het ingebouwd vrijwilligerswerk

Na de bevraging van twee jaar geleden, waaruit we een concreet beeld kregen van de betekenis van het ingebouwd vrijwilligerswerk in de verbondssectoren, leek het nuttig om een hernieuwde poging te doen om de ondersteuning van dit 'ingebouwd vrijwilligerswerk' beter vorm te geven. Een nota over de mogelijkheden van inschakeling van vrijwilligers in de diverse sectoren van het verbond werd opgesteld (Zie ook: Inschakeling van vrijwilligers in professionele voorzieningen: mogelijkheden en grenzen, Ludo DE CORT, in Tijdschrift voor Welzijnswerk, jg. 26, nr. 248, december 2002.) en aan de sectorvoorzitters werd gevraagd deze nota ter sprake te brengen op de sectorale directiecomités én per sector twee personen af te vaardigen naar een commissie ingebouwd vrijwilligerswerk. Deze commissie ging in november van start en heeft

foto: Norbert Maes, MPI Heilig Hart, Deinze

als bedoeling op meer systematische wijze de ondersteuningsbehoeften op het spoor te komen en er een zo adequaat mogelijk antwoord op te formuleren. Dit zal nog beter mogelijk worden wanneer het project netwerkvorming en samenwerking in het vrijwilligerswerk zal opstarten.

Project netwerkvorming en samenwerking in het vrijwilligerswerk

Door de werkgroep werd een projectvoorstel uitgewerkt rond netwerkvorming en samenwerking in het autonoom en het ingebouwd vrijwilligerswerk. Hoofddoelstelling is via een actieve bevraging de concrete ondersteunings- en omkaderingsbehoeften in kaart te brengen en samen te zoeken naar mogelijke oplossingen op verschillende niveaus: zowel door interorganisatorische samenwerking, als door de ontwikkeling van nieuwe ondersteuningsactiviteiten vanuit het verbond,

als door beroep te doen op anderen (provinciale steunpunten, bedrijven, enz). Uiteindelijk ligt het in de bedoeling om een stevig dossier aan te maken rond de omkaderingsbehoeften van het vrijwilligerswerk en voor de invulling daarvan concreet haalbare voorstellen te formuleren waarmee achteraf naar het beleid kan gestapt worden. De opstart van het project wordt voorzien voor 2003. Na de toezegging van steun door de Stichting Porticus werd de zoektocht naar een geschikte vrijgestelde voor het tweejarig project aangevat.

Vorming rond empowerment

Dankzij dezelfde sponsor wordt het mogelijk het aanbod van vorming rond 'Empowerment' procesmatig verder uit te bouwen naar de vrijwilligersverenigingen toe, en dit tegen financieel zeer gunstige voorwaarden. De Interactie Academie brengen hun deskundigheid in om een kwalitatief goed aanbod uit

te werken. Naast een tweedaagse vorming voor verantwoordelijken zullen ook voor de vrijwilligers zelf in verenigingsverband vormings sessies rond Empowerment worden ingericht. Achteraf zullen voor de verantwoordelijken intervisiegroepen georganiseerd worden, zodat de deelname aan het vormingsproces een engagement van de vereniging vraagt dat maximale waarborgen biedt tot het ressorteren van een reëel effect. De feitelijke uitvoering van deze vorming moest naar het volgende kalenderjaar worden verplaatst. Dit is alleszins een spoor dat zulke positieve weerklank kent, dat er in de toekomst nog serieus kan rond gewerkt worden.

Wetsvoorstel betreffende de rechten van de vrijwilliger en Hoge Raad vrijwilligerswerk

In het kader van de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel werd vanuit het verbond deelgenomen aan een werkgroep in het kader van de CSPO ter voorbereiding van het advies van de Nationale Arbeidsraad omtrent dit wetsvoorstel. Het geheel van de werkzaamheden liep echter veel vertraging op, zodat het twijfelachtig wordt of dit voorstel nog wet zal worden gedurende deze legislatuur. Zo bleek er heel wat onenigheid in visie te bestaan tussen Franstaligen en Vlamingen.

Door regeringscommissaris Van Gool, bevoegd voor het vrijwilligerswerk, werd de oprichting van een Hoge Raad aangekondigd met een oproep en open kandidatuurstelling. Deze Hoge

Raad moet de erkenning en de promotie van het vrijwilligerswerk op het federale vlak bevorderen en advies verlenen rond de uitvoeringsbesluiten van de wet betreffende de rechten van de vrijwilliger. Aangezien deze wet heel wat vertraging heeft opgelopen, is er wellicht ook niet zo veel haast gemoeid met de oprichting van de Hoge Raad. Immers de meeste materies die het vrijwilligerswerk betreffen, behoren tot de bevoegdheid van de gemeenschappen, aangezien het gaat om een typisch persoonsgebonden materie.

Studiedag 'Vrijwilligers in ons beleid'

Op initiatief van het Caritas Netwerk Solidariteit werd in samenwerking met het verbond op 8 juni 2002 een studiedag gehouden over vrijwilligerswerk in het beleid van de voorzieningen. De inleiding van deze dag werd gehouden door prof. Luc De Keyser van de KU Leuven. (Zie ook: Vrijwilligers in ons beleid. Notities uit een forum van Caritas Netwerk Solidariteit, Ludo DE CORT, in Tijdschrift voor Welzijnswerk, jg. 26, nr. 245, juli 2002.) Uit de reacties hierop blijkt dat het thema ook in bredere kringen buiten het verbond interesse heeft opgewekt.

INFO

*ludo.decort@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 39.*

WERKEN AAN WELZIJN IS WERKEN AAN KWALITEIT

Kwaliteit is reeds enkele jaren een 'hot item' in de welzijns- (en gezondheids)sectoren. Het Vlaams Welzijnsverbond heeft hierbij steeds het voortouw genomen vanuit de overtuiging dat meer kwaliteit van de hulp- en dienstverlening uiteindelijk de cliënt ten goede komt. De commissie kwaliteit volgde de ontwikkelingen op de voet, en wil dit ook in de toekomst blijven doen. Een ruim ondersteuningsaanbod naar de regionale kwaliteitsnetwerken zag het licht en diverse projecten (zoals het 'Project Q - WAK') werden uit de grond gestampt.

De commissie kwaliteit: opdracht vervuld tegen eind 2002?

Bij de inwerkingtreding van het kwaliteitsdecreet werd een intersectorale 'commissie kwaliteit' opgezet met als opdracht een visie te ontwikkelen op het uitzicht dat een kwaliteitsdecreet moet hebben voor de sectoren gehandicaptenzorg, bijzondere jeugdzorg, gezinsondersteuning en de kinderdagopvang. De commissie bleef verantwoordelijk voor het globale ondersteuningsplan, maar focuste vooral op de impact van de uitvoeringsbesluiten op het werkveld, de gehanteerde inspectiemethodieken in het kader van kwaliteitszorg, het opvolgen van beleidsontwikkelingen en van nieuwe methodieken die zich rond kwaliteitszorg aandienen.

Betekent de cruciale datum van 31 december 2002 ook het einde van de commissie kwaliteit?

Een vraag die de commissie zichzelf voorlegde. De resultaten van een enquête bij de voorzieningen stoffeerden mee deze discussie. De voorzieningen hebben de voorbije jaren hard gewerkt om zich te confirmeren aan de bepalingen van het kwaliteitsdecreet en om het kwaliteitsdecreet te verankeren in hun algemeen

beleid. De uitdaging voor de komende jaren is te **groeien naar een kwaliteitscultuur** in de voorzieningen. Bovendien wordt het meten belangrijk in functie van het verbeteren van de kwaliteit. Het ontwerp van geharmoniseerd decreet wil hier toe alvast een aanzet geven. Kortom: kwaliteitszorg is een permanente opdracht en vraagt permanente aandacht. Het is niet omdat het kwaliteitshandboek af is, dat er geen werk meer is in de kwaliteitswinkel, integendeel. Een belangrijk aspect van het kwaliteitsmanagement is het realiseren van een evenwicht in de belangen van de gebruikers, de medewerkers en de organisaties, en dit binnen een maatschappelijk aanvaardbare context.

Om al deze redenen vindt de commissie 'kwaliteit' dat zij na 2002 een belangrijke rol kan blijven spelen in het ondersteunen van de voorzieningen bij hun kwaliteitsbeleid. De Raad van Bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond moet beslissen hoe en in welke mate de kwaliteitsondersteuning de komende jaren verder gezet wordt.

Tijd voor kwaliteit in het kwaliteitsnetwerk

Het kwaliteitsnetwerk put zijn kracht uit

de deskundigheid en know how die in de voorzieningen werd opgebouwd rond het systematisch werken aan de zorg voor kwaliteit en kwaliteitszorg. De overlegorganen van het Vlaams Welzijnsverbond (coördinatiecomités en comités van voorzieningen) bouwden met steun van de commissie 'kwaliteit' aan een lanceringsplatform voor de permanente reis rond de kwaliteitscirkel. De voorbereiding hiervan vergde heel wat energie, tijd en inspanningen van de voorzieningen. Het ondersteuningsaanbod opgezet door de 'commissie kwaliteit' bood de voorzieningen een ruggesteun bij de activiteiten die het kwaliteitsbeleid bepalen en ten uitvoer brengen. In een notendop geven we hier de realisaties binnen het ondersteuningsaanbod in 2002 weer.

Intervisie

41 **interviewgroepen** 'kwaliteit' zijn binnen het kwaliteitsnetwerk van het Vlaams Welzijnsverbond actief. In 2002 vonden 315 voorzieningen uit de bijzondere jeugdbijstand, de gehandicaptenzorg, de kinderdagopvang en de gezinsondersteuning een plaatsje in een regionale of werkvormsoortelijke interviewgroep. Ongeveer de helft van deze interviewgroepen werden gecoacht door mensen uit voorzieningen die zich engageerden om de rol van interviewbegeleider ter harte te nemen.

Studiedagen

Rond thema's waarvoor een ganse sector belangstelling toonde, organiseerde het Vlaams Welzijnsverbond **regionale studiedagen**. Wegens de grote interesse voor het thema 'interne audit – inspectieconcept' planden we in 2002 nog twee extra studiedagen. Op de 5 studiedagen die we rond dit thema organiseerden mochten we 297 kwaliteitscoördinatoren en directieleden uit 179 voorzieningen

gehandicaptenzorg en revalidatiecentra verwelkomen. Op de 3 studiedagen 'zelftoetsing-kwaliteitsaudit-visitatie/inspectie' bereikten we 65 voorzieningen bijzondere jeugdbijstand en centra voor integrale gezinszorg, vertegenwoordigd door 86 kwaliteitscoördinatoren en/of directieleden. Voor de voorzieningen kinderdagopvang zetten we thematische vormingsdagen op in functie van de invulling van het kwaliteitshandboek. In totaal planden we hierrond 91 vormingsuren, waarvan we er 70 realiseerden in 2002. 124 personen uit 99 voorzieningen namen aan deze schrijfdagen deel.

Vorming

De **ad hoc vormingsinitiatieven** hadden tot doel methodische handvatten aan te reiken rond kwaliteitszorg. Volgende thema's kwamen er aan bod:

- het aanreiken van kapstukken voor de uitwerking van de verschillende elementen van het kwaliteitshandboek: het werken aan een missie, visie en waarden, het uitschrijven van procedures; het beheren van documenten; ...
- tips bij het implementeren van de elementen van het kwaliteitshandboek: o.m. van de kwaliteitsplanning, de corrigerende en preventieve maatregelen; de tevredenheidsmetingen bij gebruikers/medewerkers; de klachtenprocedure; het VTO-beleid, interne audits; ...
- hoe werken aan een kwaliteitscultuur: het betrekken van medewerkers en gebruikers bij het kwaliteitsgebeuren; het werken met verbeterprojecten; organisatie-diagnose; ...
- hoe omgaan met spanningshaarden tussen privacy/beroepsgeheim en de procedures?

In 2002 werden op deze manier 166 vormingsuren gerealiseerd en 633 deelnemers uit 324 voorzieningen bereikt. Dit ondersteuningsaanbod kent uitlopers naar 2003.

Informatie

Via Informatieven en publicaties in de facto informeerden we de voorzieningen rond de ontwikkelingen in het kader van kwaliteitszorg. Ook op de website van het Vlaams Welzijnsverbond kunnen de voorzieningen informatie plukken. Ter inspiratie voor de kwaliteitszorg in de kinderopvang stelden we een "Modellen-kwaliteitshandboek" samen. 130 exemplaren van deze handleiding vonden hun weg naar evenveel voorzieningen kinderopvang.

Project Q – Werken aan kwaliteit: een instrument voor zelfevaluatie in de bijzondere jeugdbijstand

Het *project Q – Werken aan kwaliteit* is een samenwerking tussen PPJ, Jongerenbegeleiding en het Vlaams Welzijnsverbond. Het project Q loopt over drie jaar (2002-2004) en streeft een dubbele doelstelling na: naast het aanbieden van een zelfevaluatie-instrument dat de aandacht voor kwaliteit in de voorzieningen bijzondere jeugdbijstand levendig houdt, wil het een aantal verbeterpunten op sectorniveau

detecteren. Voor de realisatie van dit project kunnen we rekenen op de financiële steun van de Cera Foundation.

2002 was voor Project Q – Werken aan Kwaliteit een voorbereidingsjaar. Na een grondige analyse van de bestaande evaluatie-instrumenten die op de kwaliteitsmarkt voorhanden zijn en een toetsing van deze instrumenten aan de verwachtingen van de voorzieningen bijzondere jeugdbijstand, koos de stuurgroep ervoor het zelfevaluatie-instrument PROZA voor de gezondheids- en welzijnssector verder te verfijnen naar de bijzondere jeugdbijstand. Vertegenwoordigers van voorzieningen, die deskundig zijn in kwaliteitszorg en bovendien de verschillende werkvormen in de bijzondere jeugdbijstand kennen, namen de uitdaging aan. Prof. Dr. André Vyt van de Arteveldehogeschool Gent en afgevaardigd beheerder van de cvba Prose, leidt inhoudelijk deze expertengroep.

INFO

linda.beirens@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 31

foto: WA - Chris Bulte

SOCIALE TOPICS

In 2002 komen belangrijke thema's aan de orde in het sociaal overleg. Het thema tijdskrediet zet de sector 319.01 in rep en roer in het begin van het jaar. Nadien komen de thema's mobiliteit en arbeidstijd aan de orde. In de sector 305.02 zijn de thema's tijdskrediet en de nieuwe regeling sociale maribel aan de orde.

Sector 319.01

Tijdskrediet

Op 8 januari 2002 deed het Verbond in het paritair subcomité een voorstel over de drempel en de duurtijd van tijdskrediet. Dit voorstel maakt het mogelijk dat tot 20% van de werknemers tegelijk tijdskrediet kunnen opnemen. De vakbonden wijzen een voorstel met een drempel op niveau van de voorziening af. Zij verwijzen naar hun voorstel van eind december 2001 dat een drempel voorzag op niveau van de werkeenheden en een strikte definitie opnam van het begrip werkeenheden. Ook het VSO aanvaardt dit voorstel.

De leden van het Vlaams Welzijnsverbond menen dat omwille van de organiseerbaarheid en de duidelijkheid een drempel op het niveau van de organisatie en niet op niveau van de werkeenheden moet worden vastgelegd. Het in het voorstel opnemen van een strikte definitie van het begrip werkeenheden staat haaks op de dynamiek die voorzieningen in de toekomst moeten kunnen hebben. Wij vrezen moeilijke discussies ter plaatse over het begrip "werkeenheden"! Bovendien krijgt in het voorstel van de vakbonden tot 30 of 40% van het aantal werknemers een recht op tijdskrediet.

Door de solidaire positie van onze leden, ondanks de soms heftige acties van de vakbonden, konden er stappen in de richting van ons voorstel gezet worden in het paritair subcomité en werd op 11 maart 2002 uiteindelijk een collectieve arbeidsovereenkomst over het tijdskrediet gesloten. Het werd een goed akkoord waarin alle partijen hun gading vonden. Voor de toelichting van deze CAO tijdskrediet vonden in maart 3 studiemiddagen plaats in Hasselt, Gent en Antwerpen.

Mobiliteit

Bedoeling van de bespreking rond 'mobiliteit' was om een aantal 'milieuvriendelijke' vervoersmiddelen te promoten: zo werd de mogelijkheid van een fietsvergoeding en de toepassing van een specifieke terugbetaling in de tarieven van De Lijn bekeken. Uiteindelijk werd een voorwaardelijk akkoord gesloten waarvan de inwerkingtreding afhing van de goedkeuring door het kabinet Vogels. Aangezien deze goedkeuring er tot op vandaag niet kwam, is het akkoord nog steeds niet in werking getreden.

Arbeidsduur

Het probleem arbeidstijd is zeker niet nieuw in de sector. Steeds meer strikte

reglementeringen bv. inzake rustpauzes, maximale dagelijkse arbeidsduur, ... die in de sector zeer moeilijk toepasbaar zijn, worden opgelegd. Bovendien blijft er het probleem van de slapende nacht en de kampen. Hierover werd reeds in 1998 in een CAO een akkoord bereikt, maar om dit akkoord volledig rechtsgeldig te maken dient er nog een Koninklijk Besluit te komen. De werkgevers ijverden ervoor een dergelijk koninklijk besluit aan te vragen vanuit het paritair subcomité. Ook de vakbonden brachten een aantal agendapunten aan, zoals een regeling voor de permanenties, de invoering van een vijf-dagenweek, een regeling voor de slapende nacht en de toepassing van CAO nr.46 inzake nachtarbeid.

De besprekingen over het thema arbeidsduur zijn nog volop aan de gang op het einde van het jaar 2002. Het Vlaams Welzijnsverbond besluit in december een bevraging te houden onder haar leden om een standpunt te bepalen binnen het paritair subcomité.

Sector 305.02 (o.a. kinderdagverblijven)

Tijdskrediet

In het begin van het jaar startten onderhandelingen over het tijdskrediet in het paritair subcomité 305.02. Het blijkt echter onmogelijk om een akkoord te bereiken tussen alle partijen. De Waalse vakbonden blijven de vervangingsplicht eisen van elke werknemer die in tijdskrediet stapt. Werkgevers wensen echter ruimte te behouden om in bepaalde gevallen, bv. een niet gesubsidieerde werknemer, niet te vervangen. Gezien de onderhandelingen volledig vastliepen, zochten we een oplossing in de vorm van een lokale CAO. Steeds meer instellingen kwamen in de problemen omdat ze aan

hun werknemers tijdskrediet willen toestaan. Daarom sloten we een overeenkomst met de LBC, waardoor instellingen via het Vlaams Welzijnsverbond een lokale CAO inzake tijdskrediet kunnen afsluiten. In totaal maakten zo'n 35 voorzieningen hiervan gebruik.

Sociale maribel

Op 18 juli 2002 werd een nieuw KB over de sociale maribel gesloten. Naast een vereenvoudiging van de regelgeving is het voor de Ministers van Tewerkstelling en Arbeid en de Ministers van Sociale Zaken de bedoeling enkel de basisbeginselen te definiëren en een betere controle mogelijk te maken. Binnen het paritair subcomité 305.02 waren er op dat moment verschillende fondsen: o.m. het fonds voor de Vlaamse kinderopvang, het fonds voor de Vlaamse revalidatiecentra, het fonds voor de Vlaamse gezondheidsinstellingen en -diensten. Vanaf 1 januari 2003 kon er nog slechts één fonds zijn dat het volledige paritair comité 305.02 overkoepelt. De bestaande fondsen moesten dus ontbonden worden (wat voor de werkgevers geen concreet gevolg heeft) en nadien werden binnen het nieuwe sectoraal fonds sociale maribel 305.02 opnieuw "kamers" opgericht voor de verschillende subsectoren... Van een vereenvoudiging gesproken!

Een tweede obstakel was het feit dat in het nieuwe besluit de notie "groepering of pool van werkgevers" niet meer opgenomen is. Dit betekent dat elke pool voor 1 januari 2003 diende ontbonden te worden, wat binnen de pools heel wat discussie veroorzaakte over de verdeling van de toegekende tewerkstelling.

INFO

*griet.pals@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 25.*

FINANCIËLE ACTIES

In 2002 werd verder werk gemaakt van de financiële doorlichting van een aantal sectoren. Het onderzoek door Dexia (Bacob) binnen de gehandicaptenzorg en de eigen analyses voor de sector bijzondere jeugdbijstand en kinderdagopvang hebben eens te meer aangetoond dat de financiële situatie precair is en een negatieve evolutie kent. Keer op keer heeft het Vlaams Welzijnsverbond acties ondernomen om deze situatie aan te kaarten bij de bevoegde overheid en administraties. Denken we maar aan de acties rond de tekorten binnen gehandicaptenzorg en de bijzondere jeugdbijstand op 30 mei en 9 oktober en de 'zwarte sneeuw'-actie van de kinderopvang op 24 oktober 2002. Al te vaak moesten we vaststellen dat het welzijn en de economische leefbaarheid van de voorzieningen (nog) geen prioriteit vormt voor de Vlaamse Regering...

Financiële analyse

Teneinde onze argumenten en overtuigingskracht op dit vlak te versterken, werkt het verbond, samen met de financiële commissies van de verschillende sectoren, continu aan een verbetering van de sectorale analyses. In navolging van het systeem binnen de gehandicaptenzorg, werd besloten om voor de sectoren bijzondere jeugdbijstand en kinderdagopvang (specifiek kinderdagverblijven) eveneens een samenwerkingsverband met een externe (neutrale en objectieve) partner af te sluiten. Er werd geopteerd om hiervoor in zee te gaan met de economische hogeschool EHSAL in het kader van eindwerkprojecten voor studenten. Zij beschikken immers over alle expertise om een degelijke doorlichting uit te voeren. Gezien de analogie tussen BJB en GZ en de reeds door Dexia opgedane ervaring, wordt de bank eveneens betrokken bij de analyse voor de sector bijzondere jeugdbijstand.

Een sectorale doorlichting heeft slechts zin indien er eenvormigheid is in de boekhoudingen. Voor de BJB was er heel wat interpretatie en vrijheid mogelijk. Daarom werd in 2002 een *handleiding uniforme boekhouding* (HUB) opgesteld door een werkgroep van specialisten uit de sector. De bedoeling is dat zoveel mogelijk voorzieningen vanaf 2002 deze handleiding volgen zodat de betrouwbaarheid van de doorlichting toeneemt.

Eind 2002 zijn studenten van EHSAL in samenwerking met de financiële commissie BJB en KDO begonnen aan de voorbereiding van het model voor de sectorale doorlichting, zodat in 2003 de eerste gegevens kunnen opgevraagd en geanalyseerd worden. Alvast een belangrijke stap voor beide sectoren om een duidelijk, representatief en betrouwbaar beeld te krijgen over de financiële situatie van de sector én van de individuele voorzieningen. Zo vormt deze analyse ook een uniek beleidsin-

strument voor de instellingen zelf. Na het invullen van de gegevens heeft men onmiddellijk zicht op de eigen situatie en de evolutie over de jaren.

Meerkostenanalyse en kostenevolutie

Naast de voorbereidingen van de sectorale analyse voor GZ, BJB en KDO is in 2002 ook een onderzoek gestart om na te gaan in welke mate de huidige financiering voor bijzondere jeugdbijstand en gehandicaptenzorg voldoet aan de reële situatie. De subsidiëringsbesluiten dateren immers reeds van 1973 en zijn sindsdien niet of nauwelijks aangepast. Het is dan ook weinig waarschijnlijk dat zij in staat zijn om de huidige maatschappelijke, technologische en economische evoluties op te vangen.

De eerste bevragingen en analyses hebben geleid tot de volgende vaststellingen. Voorzieningen moeten voldoen aan steeds meer verplichtingen en vereisten zonder dat hiervoor enige vorm van compensatie voorzien is. Voorbeelden hiervan zijn legio: kwaliteit, milieucoördinator, HACCP, pesten op het werk, ... Bijna maandelijks worden voorzieningen geconfronteerd met nieuwe reglementeringen welke een invloed hebben op de infrastructuur, dagelijkse werking en personeelskader. Hier moet echter aan voldaan worden met de reeds beperkte mid-

delen, wat tot gevolg heeft dat al te vaak roofofbouw moet gepleegd worden op de huidige werking. Er kunnen verschillende rubrieken geïdentificeerd worden (energiekosten, telefonie, afval- en containerkost, ...) welke aanzienlijke meerkosten genereren. De reële kostenevolutie van deze posten overschrijdt ruimschoots de evolutie van de gezondheidsindex (subsidie-evolutie). De subsidiëring is met andere woorden niet meer afgestemd op de reële kosten, hetgeen een extra druk betekent voor de reeds schaarse middelen.

In verdere analyses wordt nu getracht om deze eerste tendensen en resultaten verder te specificeren en te kwantificeren zodat in 2003 een concreet dossier kan neergelegd worden.

2003...

Samen met de financiële doorlichting van de sectoren zal dit meerkostenonderzoek een belangrijk argument vormen om naar de overheid aan te tonen dat de financiële situatie van de voorzieningen zorgwekkend is (wordt) en maatregelen zich opdringen.

INFO

*johanna.ghesquiere@vlaamswelzijns-
verbond.be, tel. 02 507 01 22.*

JURIDISCHE ITEMS

2002 was op het vlak van de op de verbondsectoren toegespitste juridische problemen een jaar van 'settling'. Buiten de aandacht voor de voorkoming van ongewenst seksueel gedrag, waarvan de opvolging binnen het CEZ (Centrum voor Ethiek en Zingeving) werd opgenomen, dienden zich in de verbondswerking immers geen (spectaculair) nieuwe items aan waarvoor een bijzondere juridische aandacht en opvolging nodig waren. Wel werden een aantal bestaande problemen verder behartigd en uitgediept. Enkele blikvangers.

In het kader van de invoering van het PAB (Persoonlijk Assistentiebudget) in de gehandicaptensector werd, samen met de Juridische Dienst van het Interdiocesaan Centrum, een studiedag georganiseerd, die een succesrijke opkomst kende en onder meer resulteerde in de voorstelling van een specifieke 'aanbestedingsovereenkomst voor assistenten', zodat deze op een juridisch veilige wijze vanuit voorzieningen kunnen tewerkgesteld worden. De studiedag resulteerde ook in een herziening van een aantal knelpunten in het besluit over die materie door de Vlaamse Regering.

De actie met betrekking tot de moeilijkheden die de CBO's (Centra voor Beroepsopleiding) vanuit de RSZ onderkennen bij de uitkering van (door de overheid voorziene) aanwezigheidspremies voor de cursisten, werd verder gezet. In dit verband werden een aantal parlementaire vragen gesteld en noteerden we de bereidheid van de federale overheid om te trachten het probleem op te lossen...

Verder werd werk gemaakt van een nieuwe, uitgebreide 'Informatief' met betrekking tot de toepassing van de zgn. 'pri-

vacy-wet' met toelichting en waar mogelijk opgave van eventuele oplossingen of met concrete suggesties voor het opvangen van de voornaamste knelpunten waarmee onze sectoren worden geconfronteerd.

Verder werd, zoals de vorige jaren, de evolutie van een aantal dossiers en zeer uiteenlopende juridische vraagstellingen opgevolgd. Wij geven er enkele aan: de aanpassing van de VZW-wet; fiscale aangelegenheden, zoals de vrijstelling van giften, de BTW-gunsttarieven; wijziging van de reglementering inzake het getuigschrift van goed zedelijk gedrag; de recuperatie van de afvalwaterheffing; enz., naast een groot aantal soms uitgebreide individuele adviesvragen omtrent de meest diverse juridische materies en hulp bij een aantal menselijke en juridisch delicate problemen. Dikwijls 'underground'-werk, onder het oppervlak van de zeespiegel van de (zichtbare) 'ijsberg' ... !

INFO

thierry.cauwe@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 30.

WETGEVEND WERK ROND GEBRUIKERSRECHTEN

De twee voorstellen van decreet over de gebruikersrechten in het welzijnswerk, waarvan het eerste reeds in 1997 door Sonja Becq en Guy Swennen was ingediend, begonnen stilaan vergeten geschiedenis te worden. Bij het aantreden van de nieuwe regering werden ze terug opgenomen en werd een gemeenschappelijk voorstel neergelegd op naam van Ria Van den Heuvel en consoorten.

Op vraag van het verbond heeft Gianni Loosveldt van het Instituut Sociaal Recht van de KU Leuven hierover een degelijk advies opgemaakt, dat ook in het Tijdschrift voor Welzijnswerk (jg. 26, nr. 242, maart 2002) werd gepubliceerd. Door de raad van bestuur van het verbond werd een standpunt goedgekeurd dat mede op basis hiervan was geredigeerd en besproken op het CEZ. Enkele elementen hieruit stoffeerden het *editoriaal* in hetzelfde nummer van het Tijdschrift. Het verbond is en blijft een grote voorstander van een goede regeling voor de positie van de gebruiker in het welzijnswerk en wil de gebruiker als een volwaardige partner aanzien in de organisatie van de zorg.

De voorliggende voorstellen vertonen echter zoveel gebreken dat zij geenszins beantwoorden aan de kwaliteitseisen die hieraan mogen gesteld worden. Dit standpunt werd bij alle betrokken democratische partijen aangebracht en ook verdedigd op de hoorzitting in het Vlaams parlement. Sindsdien was het oorverdovend stil over de parlementaire follow-up die daaraan zou gegeven worden... Tot plots een nota op de Vlaamse regering goedgekeurd werd, waarin de-

ze, op basis van een nieuwe nota gemaakt door hetzelfde instituut te Leuven, haar standpunt bekend maakt. Op basis hiervan zou een aangepaste versie terug ter bespreking worden voorgelegd. Het aangekondigde overleg hierover laat echter nog even op zich wachten...

Intussen werd in de werkgroep 'Positie van de cliënt' in de Integrale Jeugdhulp vanuit het beleidsondersteuningsteam hard gewerkt aan een inventaris van de rechtspositie van de minderjarige in de regelgeving van de verschillende betrokken sectoren, en werd een voorstel tot statuut van de minderjarige in de hulpverlening uitgewerkt. Dit voorstel ligt nog volop ter bespreking binnen de werkgroep. Het zou alleszins nuttig zijn indien ook aan de rechten van de minderjarige gebruiker in het algemene decreetvoorstel voldoende aandacht zou worden besteed, zodat een zo groot mogelijke inclusie kan gerealiseerd worden.

Wordt ongetwijfeld nog vervolgd...

INFO

*ludo.decort@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 39.*

INTEGRALE JEUGDHULP

Nadat in 2001 de pilootregio's werden aangeduid en de projecten daarbinnen omschreven werden, kon in de loop van 2002 verder getimmerd worden aan dit grote huis met vele kamers...

Op 25 en 26 april ging voor de centrale commissie (CC) in De Panne een tweedaags seminarie door over het zgn. migratiepad integrale jeugdhulp. Na sectorale presentaties van administratie en deskundigen uit het werkveld werden er ontwerpadviezen opgesteld over toekomstperspectief, regie en modulering. Deze adviezen werden op de CC van 28 mei gefinaliseerd en aan de Minister overgemaakt. Op 26 juni ontving de minister de CC en bekrachtigde ze de adviezen. Voor de basisdocumenten en de uitgebrachte adviezen verwijzen we naar de website van de integrale jeugdhulpverlening (www.jeugdhulp.vlaanderen.be).

Pilootregio's

Op 6 juni besprak de Commissie Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen van het Vlaams Parlement het voorontwerp van decreet over een 'juridisch kader voor de pilootregio's' en vond er een hoorzitting plaats. De Minister verklaarde nogmaals dat ze blijft streven naar een soort raamdecreet over de integrale jeugdhulpverlening tegen eind 2003. Het zgn. 'minidecreet' werd door het Vlaams Parlement goedgekeurd. Het trad in wer-

king op 1 januari 2002 en houdt op van kracht te zijn op 30 april 2004. Het regelt de invoering van de integrale jeugdhulp, bij wijze van experiment, in de drie pilootregio's. Inmiddels werd een uitvoeringsbesluit opgesteld en ter bekrachtiging aan het parlement voorgelegd.

Tal van opmerkingen die de raad van bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond (21.05), het bureau IJH van het Verbond (22.5) en het SD BJB (23.5) op de eerste adviesteksten uitbrachten, werden door de CC van 28 mei opgevolgd. We vermelden hier: de bloembladstructuur waarbij de BJB voor een deel en niet volledig opgenomen wordt, het verdwijnen van het begrip 'virtuele' jeugdhulp, de top-down-managementtrechter, meer leesbare adviezen, de inbreng van het werkveld op tactisch niveau... De raad van bestuur van het Vlaams Welzijnsverbond keurde op 18 juni 2002 de bijgestuurde adviezen dan ook goed.

Regie

Tijdens het groot verlot van 2002 werd het advies over de regie door de administratie en het beleidsondersteunend team verder uitgewerkt en gewijzigd.

Om diverse redenen werd dit uitgewerkt voorstel van regie in september 2002 door de raad van beheer van het Vlaams Welzijnsverbond niet weerhouden. Het verbond verwees hiervoor naar zijn eerder uitgebrachte *standpunten*.

Kort samengevat kwamen de kritieken erop neer dat het voorstel prematuur was en nog teveel onbekenden inhield: de uitgangspunten rond betrokkenheid van koepels en behoud van financiering en tewerkstelling zijn niet gewaarborgd (zie oorspronkelijk strategisch plan); de werking van de toegangspoort, nochtans zeer belangrijk, is nu niet duidelijk; wat is een regio? Er is een vervreemding aan het optreden (zeker met dagelijkse werkveld), ook met de CC zelf (informatie en impact); er is te weinig organische groei, het bottom-up aspect verdwijnt volledig; waarom maar twee niveau's, wat met provinciale niveau? Er is een te snelle en overdreven werklast in de voorzieningen. Wat met de effecten van de pilootfase die pas nu aanvangt, zijn die hier niet nodig? De staatshuishouding is bestuurlijk momenteel erg onduidelijk: Beter Bestuurlijk Beleid, zorgregio's, kerntakendebat, lokaal beleid; afstemming met PGB en PAB, kwaliteitsde-

creet, sectorale evoluties BJB... Waar is de rechtszekerheid van voorzieningen? Overgang naar enveloppen...

Hoe verder?

Kortom, we gingen hier van een concept naar een model dat we niet lusten om principiële redenen: te veel markt van welzijn en geluk, prestatiegericht en efficiëntie, convenanten vervangen erkenningen, enveloppen, veel te centraal en veel te veel management, geen effectieve inspraak, de hulpverlener wordt onderaannemer, wat is tenslotte de meerwaarde voor de cliënt...

Voor het Vlaams Welzijnsverbond was deze regie niet aanvaardbaar. Ze wijkt te sterk af van de oorspronkelijke doelstellingen, is niet overlegd en leidt ons naar een model dat niet conform onze kritieken is. We kijken uit naar de gang van zaken in 2003: hoe verder, komt er een kaderdecreet, wanneer loopt de pilootfase af, hoe zal de regie er uitzien?

INFO

*jan.bosmans@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 24*

foto: VVA - Chris Bulté

ETHISCHE COMMISSIE

“Ethiek is meer dan ooit de vrucht van een gemeenschappelijk gedragen verantwoordelijkheid van al wie bij de dienstverlening van het welzijns-werk betrokken is”. Met dit adagium in de uitnodiging vond op 6 december 2001 de stichtingsvergadering plaats van de Ethische Commissie van het Vlaams Welzijnsverbond. De voorzitter van het Vlaams Welzijnsverbond verwoordde de opdracht van de ethische commissie als: op een gemandateerde wijze voorstellen tot ethische adviezen uitwerken die door de Raad van Bestuur worden bekrachtigd.

Gedurende een jaar heeft de *Ethische Commissie* van het Vlaams Welzijnsverbond met vertegenwoordigers uit de sectoren, van gebruikersverenigingen en experts hard gewerkt aan haar **eerste advies** over “Opnamevrijheid – opnameplicht”. Hoe is het mogelijk, dat in een land met een stevig uitgebouwd professioneel netwerk van welzijnsvoorzieningen, waar voor zowat alle belangrijke doelgroepen met specifieke zorg- of integratieproblemen een degelijke opvang voorzien wordt, mensen soms jarenlang in de kou blijven staan? Bestaat er zoiets als een recht op zorg? Kan een opnameverplichting de individuele keuzevrijheid beperken? In hoeverre is het aanvaardbaar dat een overheid rechtstreeks ingrijpt in het opnamebeleid van een particuliere voorziening? Dit waren slechts enkele van de vragen die in 2002 in de ethische commissie aan bod kwamen.

In een eerste fase van de ethische reflectie werd uitvoerig stil gestaan bij een verkenning van de probleemsituatie. De verschillende betrokken actoren

werden beluisterd, te vertrekken met de beleving en de visie van de eerste actor: de hulpvrager. Vervolgens kwamen de voorzieningen, de overheid en de samenleving aan bod. In een tweede fase van het ethisch denken werd de visie en kijk van deze verschillende actoren verder besproken en werd vanuit de analyse en probleemstelling een ontwerp tekst met enkele algemene en concrete adviezen opgesteld. Deze tekst werd in verschillende bijeenkomsten van de ethische commissie grondig besproken en bijgestuurd.

Door de betrokkenheid van verschillende actoren, de boeiende, confronterende maar tegelijk respectvolle bespreking van deze moeilijke en schrijnende problematiek, werd duidelijk dat de ethische commissie van het Vlaams Welzijnsverbond met dit eerste advies niet enkel een bijdrage wil leveren voor de verdere reflectie op deze problematiek, maar ook het werkelijk welzijn van de betrokkenen wil verhogen. De volgende stap is nu aan de overheden, de directies en het beleid, kortom aan al

wie op een of andere manier beleidsverantwoordelijkheid draagt. Het is aan hen om ethisch verantwoorde keuzen te maken of ethische adviezen op te nemen en te vertalen in hun beleid en hierbij rekening te houden met hun ethische overtuiging en met de haalbaarheid.

In 2002 gingen vijf plenaire vergaderingen van de Ethische Commissie door, voorbereid door even veel bureauvergaderingen en met een tussentijdse 'open' werkvergadering rond het werken met stappenplannen en een werkgroepvergadering rond de formulering van het ethisch advies. Het resultaat mag er zijn en werd door de Raad van Bestuur in januari 2003 bekrachtigd en aan de aangesloten voorzieningen bezorgd. Gezien de actualiteit en de commotie rond de wachtlijsten, komt dit advies meer dan op zijn tijd. Een studiedag wordt

gepland en voorzieningen kunnen intekenen op het *CEZ-aanbod* dat hierrond aangeboden wordt. Vermits de Ethische Commissie jaarlijks een advies zal voorbereiden, kunnen de geïnteresseerden intekenen op een *ringmap*, waarin deze adviezen een plaats krijgen.

Nu pas begint het echte werk en staan we voor de uitdaging met het advies iets te doen in de hulpverleningspraktijk van elke dag in kleine en grote voorzieningen van de gehandicaptenzorg, de revalidatiecentra, de bijzondere jeugdbijstand, de gezinsondersteuning, de kinderdagopvang en de buitenschoolse kinderopvang.

INFO

ludo.decort@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 39.

Spitstechnologie in
informatisering en dienstverlening

Voor meer informatie
bel 016 39 95 11
fax 016 40 01 76
ACC-SSC vzw
Researchpark Zone 2,
Interleuvenlaan 10
3001 Heverlee
www.accnet.be
e-mail dir@accnet.be

... [toekomstgericht en
kostenbewust informatiseren]...

Ten dienste van welzijnszorg- en gezondheidsinstellingen

- een solide en betrouwbare partner
- dertig jaar exclusieve ervaring in de gezondheidssector
- unieke toegang tot cruciale beheersinformatie
- bedrijfszekere oplossingen en gegarandeerde ondersteuning
- professionele begeleiding van de technologische evolutie

ISO-9001-certificaat

Uw partner in
personeelsbeheer en juridisch advies

ETHIEK EN ZINGEVING

Het CEZ - "Centrum voor Ethiek en Zingeving in het welzijnswerk" vraagt aandacht voor de ethische en zingevende aspecten van het welzijnswerk, en dit zowel bij de professionele en vrijwillige hulpverleners als binnen de diverse opleidingen. Het Centrum wil zowel aan onderzoek doen, als aan begeleiding, ondersteuning en vorming. De stafvergadering staat o.m. in voor de planing van de activiteiten.

In de "denkgroep", die samengesteld is uit praktijkwerkers en docenten uit de opleiding, werd in de loop van 2002 verder nagedacht en gediscussieerd over ethiek van de hulpverlening en over het 'ethisch' omgaan met ethische en zingevingsvragen binnen de hulpverlening, en over 'zorgethiek'.

Vanuit het CEZ werd – op vraag van de voorzieningen – ook verder aandacht besteed aan de nieuwe **wet op de privacy**. Het 'draaiboek' werd geactualiseerd en er ging hierover een felgesmaakte 'blikopener' door op 22 april. Guido Carrette publiceerde hierover in het Tijdschrift voor Welzijnswerk en ging ook in op een aantal vragen van individuele voorzieningen. Er werden enkele vormingsmomenten hierover verzorgd in voorzieningen. De antwoorden op de meest gestelde vragen worden in 2003 op de website gepubliceerd.

Voor de sector gehandicaptenzorg werden intervisiesamenkomsten rond '**vrijheidsbeperking**' begeleid door Stefaan Baeten en Ludo De Cort. Deze gingen

door in Lokeren en een twintigtal begeleiders en beleidsmensen namen er aan deel. De samenkomsten resulteerden onder meer in een protocoltekst rond vrijheidsbeperkende maatregelen.

Het CEZ verzorgde traditiegetrouw een rubriek in het Tijdschrift voor Welzijnswerk. Bert Lismont verzorgde een vorming rond 'deontologie' voor een externe organisatie. Een project rond 'Omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag in voorzieningen' werd voorbereid, evenals een themanummer over 'zorgethiek', dat in 2003 zal verschijnen. Tenslotte werd vanuit het CEZ ook heel wat service geleverd ten aanzien van de **Ethische Commissie** van het Vlaams Welzijnsverbond. Maar hiervoor verwijzen we naar een andere plaats in dit jaarverslag.

INFO

*ludo.decort@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 39 en
fons.geerts@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 29.*

PASTORAAL

Vormingsdagen Levensverhaal

De vormingscyclus rond werken met het levensverhaal werd in 2002 voortgezet met een trainingsprogramma dat tweemaal doorging en begeleid werd door twee Nederlandse begeleiders: in Drongen o.l.v. Els Boumans en Werner Van de Wouw en in Antwerpen o.l.v. Thom Spit en Ton Van Oosterhout. Het programma bestond uit twee trainingssessies met een tussentijd van enkele weken, waarbinnen in de eigen voorziening een werkopdracht moest worden uitgevoerd. De klemtoon lag daarbij vooral op de attitudinale benadering van het levensverhaal. Aan de participerende voorzieningen was gevraagd om twee medewerkers in te schrijven, zodat de focus niet enkel bij de pastorale dienst zou liggen, maar het werken met het levensverhaal ook breder binnen de voorziening aan bod kan komen.

Op vraag van de deelnemers zal hierrond in 2003 een opvolgdag worden voorzien.

Pastoraal en Kwaliteit

Om de pastorale dienstverlening kwaliteitsvol uit te bouwen en te integreren binnen het zorgbeleid van de voorziening, leek het de Commissie aangewezen om deze in het kwaliteitshandboek aan bod te brengen. Er werd voor geopteerd om met een beperkte werkgroep een beknopte nota uit te werken waarin geen kant-en-klaar model werd aangeboden dat op verschillende plaatsen in het handboek kon worden ingeschoven,

maar om een aantal vragen aan te reiken, gelinkt aan de SMK's. Aan de hand hiervan kon, vanuit de eigen identiteit van de voorziening, de pastorale en levensbeschouwelijke dimensie van de zorgverlening een plaats krijgen binnen het kwaliteitshandboek. Deze nota werd in de loop van de zomervakantie aan de voorzieningen overgemaakt.

De Commissie Pastoraal koos daarmee duidelijk voor een geïntegreerde pastorale werking die ingebed ligt in het totale zorgconcept van de voorziening, en waarin de persoonlijke zorgvraag van de bewoner centraal staat. Ze hoopt dat de systematiek die door het kwaliteitshandboek op gang wordt gebracht, ook een aanzet mag vormen om inhoudelijk deze aspecten verder in te vullen.

Verscheidenheid aan levensbeschouwelijke overtuigingen

Voor het werkjaar 2002-2003 wordt een nieuw thema aangepakt, met name de aanwezigheid van meerdere levensbeschouwelijke overtuigingen in de voorzieningen. Het is de bedoeling om tegen het midden van 2003 een tweeluik uit te werken met enerzijds een beleidsnota en anderzijds een praktische handreiking met informatie rond achtergrond en rituelen van verschillende levensbeschouwelijke overtuigingen.

INFO

*dominic.verhoeven@caritas.be,
tel. 02 507 01 05.*

TWEE TIJDSCHRIFTEN

Het Vlaams Welzijnsverbond is uitgever van twee tijdschriften: het ledenblad "de facto" met nieuwtjes en standpunten over de eigen sectoren, en het "Tijdschrift voor Welzijnswerk", een vakblad met oog voor het ruimere welzijnswerk.

'de facto'

Het ledenblad verschijnt 8 maal per jaar op 2500 exemplaren. De jaargang 2002 telde 112 blz. Elk nummer bevat een editoriaal en een overzicht van de verbondsinformatieven die de voorbije periode gepubliceerd werden. Verder is er aandacht voor de beslissingen van de Raad van Bestuur van het verbond en voor andere verbondsnieuwtjes (personeelsverloop, activiteiten, publicaties, ...). Op de website van het verbond vindt u per nummer een inhoudsopgave én de tekst van het editoriaal. De verbondssectoren komen uitgebreid aan bod.

De sector Gehandicaptenzorg kwam met onder meer de taskforce, de Individuele Materiële Bijstand, het P.A.B. (Persoonlijk Assistentie Budget) en de gevolgen van het Beter Bestuurlijk Beleid het meest aan bod. Vanuit de Bijzondere Jeugdbijstand stelde men vragen bij het beleid en ging men onder meer in op de problematiek van de delinquente en 'moeilijke' jongeren, en de rol van de private voorzieningen hierbij. Uiteraard kwam ook de integrale jeugdhulpverlening ter sprake. De kinderdagopvang stond onder meer stil bij de enveloppefinanciering, keek

naar de toekomst van de buitenschoolse opvang, nam een standpunt in over het statuut voor de opvanggezinnen en gaf aandacht aan de eigen actie 'Zwarte sneeuw'. Vrijwilligerswerk en gezinsondersteuning kwamen in de ganse jaargang slechts éénmaal aan bod. Kwaliteitszorg en de financiële toestand van de voorzieningen zijn twee thema's die meerdere malen behandeld werden. In bijna elk nummer kwamen ook leden aan het woord, hetzij met een voorstelling van een bepaald aspect van hun werking (o.m. in het kader van 'zorgvernieuwing'), hetzij met een standpunt of oproep.

Tijdschrift voor Welzijnswerk

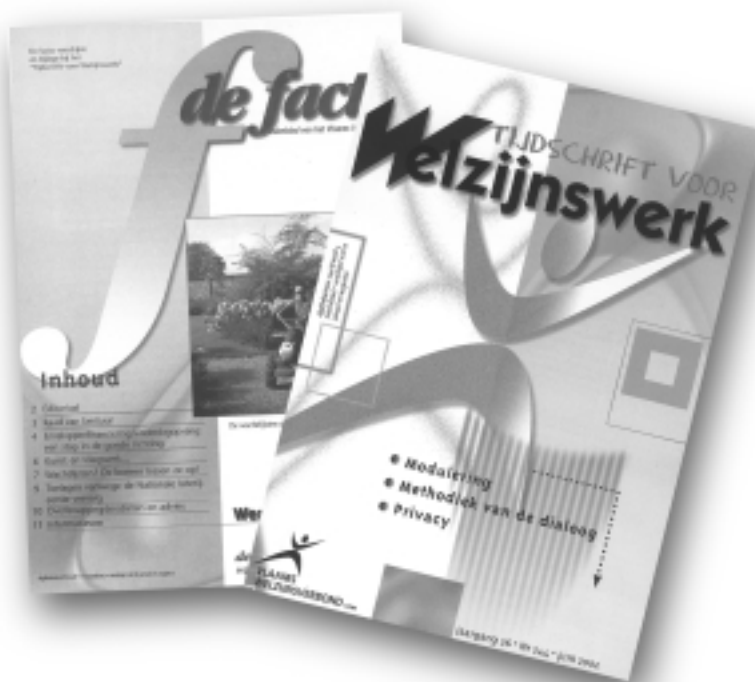
Dit vaktijdschrift verschijnt 8 maal per jaar op 1800 exemplaren. De jaargang 2002 telde 568 blz. Alle abonnees krijgen, samen met hun tijdschrift, ook het ledenblad 'de facto', zodat ze eveneens het reilen en zeilen van de verbondssectoren en de beleidsontwikkelingen op dit vlak kunnen volgen. Op de website van het verbond vindt u een inhoudsopgave per nummer én de tekst van het editoriaal, alsook een thematisch inhoudsoverzicht. Een autonome redactie staat in voor de samenstelling van het tijdschrift.

In het voorbije jaar verscheen één themanummer (VTO-beleid in welzijnsvoorzieningen), de jaargang telde 8 edito's en 42 artikels, 75 berichten in de rubriek 'Kort genoteerd' en 17 stukjes (waaronder 4 boekbesprekingen) in de rubriek 'Ethiek en zingeving', daarnaast werden 23 uitgebreide boekbesprekingen opgenomen in de 'Lezerskring' en 70 'Publicaties' kort voorgesteld. In de 'Agenda' werden 338 activiteiten gesignaleerd en kregen 52 organisaties iets meer aandacht. Uit het thematisch overzicht van deze jaargang blijkt dat de

edito's en de artikels vaak ingaan op beleidsaspecten, ook 'vorming' en 'organisatie van de zorg' scoren hoog dit jaar (allicht omwille van het themanummer VTO), verder is er ruim aandacht voor ethiek, bijzondere jeugd- en kindzorg, gehandicaptenzorg en de armoedeproblematiek.

INFO

fons.geerts@vlaamswelzijnsverbond.be,
tel. 02 507 01 29.

INHOUD

Jaarverslag 2002

2	Een nieuw partnerschap in welzijn
3	Opdrachtsverklaring
4	Uit de Raden van Bestuur
6	Sector Bijzondere Jeugdbijstand
10	Sector Gehandicaptenzorg
14	Sector Gezinsondersteuning
17	Sector Kinderdagopvang
20	Autonoom en ingebouwd vrijwilligerswerk
23	Werken aan welzijn is werken aan kwaliteit
26	Sociale topics
28	Financiële acties
30	Juridische items
31	Wetgevend werk rond gebruikersrechten
32	Integrale jeugdhulp
34	Ethische commissie
36	Ethiek en zingeving
37	Pastoraal
38	Twee tijdschriften

Colofon

eindredactie
Fons Geerts en Frank Cuyt

verantwoordelijke uitgever
Firmin Aerts

vormgeving en druk
Licap, Brussel

de facto is een gratis tijdschrift voor de leden van het Vlaams Welzijnsverbond. Een jaarabonnement voor niet-leden kost 14 euro. Geïnteresseerden kunnen een proefnummer of een abonnement aanvragen bij het

Vlaams Welzijnsverbond
Guimardstraat 1, 1040 Brussel
☎ 02 511 44 70 • 📠 02 513 85 14
post@vlaamswelzijnsverbond.be
<http://www.vlaamswelzijnsverbond.be>